

تفکر و تولید علم

خانم مریم رضایی

قدرت تفکر و تولید علم، یکی از شاخصه‌های جامعه پیشرفته است. شخصی می‌تواند به شناسایی و حل مسائل و مشکلات در همه زمینه‌ها اقدام کند که خود، اهل تفکر و تحقیق است. رشد تفکر و عقلانیت در فرد و تبدیل شدن آن به یک فرهنگ، مرهون انجام پژوهش‌های دقیق، منطقی و اخلاقی است. روشمندی پژوهش‌های علمی، می‌تواند تا حدود بسیار زیادی، صحت و سلامت یک اثر علمی را تضمین کند؛ از این رو، روش‌شناسی در بحث پژوهش بسیار مهم است.

پژوهش زمانی که منجر به کشف یک حقیقت، پاسخ به یک سؤال و یا نظریه‌پردازی شود، در واقع، کاربردی می‌گردد و این امر نیازمند عقلانیت آزاد، رها شدن از تعصب‌های نابجا، رهایی از جمود و قشری‌گرایی است. خداوند در آیه 17 و 18 سوره مبارکه الزمر می‌فرماید: «فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ [...]». دین اسلام کسی را مسلمان واقعی می‌داند که در رسیدن به حقایق، از عقل و فکر خود استفاده کرده باشد. خدای تعالی به رسول مکرم اسلام، حضرت محمد (ص) می‌فرماید: به بندگانم، آن‌ها که سخن‌ها (ی حق و باطل) را می‌شنوند و سپس از نیکوترین آن پیروی می‌کنند، مژده بده. بشارت در این آیه، از آن کسانی است که حق را با تحقیق و بررسی می‌پذیرند.

بنابراین، می‌توان گفت که پرسش درباره آنچه را که نمی‌دانیم و به دنبال حقیقت بودن، آن چیزی است که قرآن کریم، ما را بدان سفارش نموده است. در حدیثی از معصوم علیه السلام، در رابطه با اهمیت سؤال این نکته ذکر شده که وقتی کسی سؤال می‌پرسد، حداقل 4 نفر به رشد معرفتی و دینی می‌رسند: 1- سوال کننده 2- پاسخ دهنده 3- مستمعین 4- کسانی که بنیان آن جلسه گفتگو را بنا گذاشته‌اند.

به نظر می‌رسد کرسی‌های آزاد اندیشی و مناظرات با تحریک عقلانیت و ایجاد مسئله و دغدغه برای پژوهشگر، مجال مناسبی برای پژوهش‌های مؤثر ایجاد می‌نماید.